

Nalog supervizora o zaštiti slobode vjeroispovijesti u svezi sa održavanjem nastave vjeronauke i radnim statusom vjeroučitelja u javnim školama Distrikta Brčko

U skladu sa ovlastima koje su mi date stavcima 8, 10, 11, 13, 36 i 37 Konačne odluke od 5. ožujka 1999. godine i stavom 11. Aneksa Konačne odluke od 19. kolovoza 1999. godine koji je donio Arbitražni tribunal za spor oko međuentitetske linije razgraničenja u oblasti Brčkog;

Podsjećajući da se člankom II, stavkom (3) (g) Ustava Bosne i Hercegovine, koji je ujedno i Aneks 4 Opšteg okvirnog sporazuma za mir, uspostavljaju sloboda misli, savjesti i vjere kao osnovna prava i da se njime ne utvrđuje nijedna zvanična vjera ili vjere Bosne i Hercegovine, koja je zvanično sekularna država sastavljena od tri konstitutivna naroda i ostalih;

Izražavajući zabrinutost zbog opšte tendencije koja se pojavila u Bosni i Hercegovini, a pogotovo u Distriktu Brčko, prema kojoj su sati vjeronauke, koji se nude kao fakultativan predmet u javnim školama, iz više razloga u sve većoj mjeri poprimili karakter obaveznog predmeta, što se može primjetiti po skoro stoprocentnoj stopi pohađanja nastave u Distriktu Brčko koja se inače zasniva na dobrovoljnom prisustvu .

Nadalje izražavajući zabrinutost što se obezbjeđivanjem novca poreskih obveznika i obezbjeđivanjem prostorija javnih škola Distrikta bez plaćanja naknade u svrhu održavanja nastave vjeronauke samo za određene vjerske zajednice, u trenutačnom

načinu održavanja nastave vjeronauke zapravo postiže efekt da se tim određenim vjerskim zajednicama pridaju obilježja zvaničnih vjera, čime se druge vjerske zajednice ili oni koji ne prakticiraju ili se ne pridržavaju vjerskih običaja isključuju i nanosi im se šteta na način koji se može smatrati diskriminatorskim te se kao takav može zakonski i ustavno osporiti i koji može dovesti u pitanje slobodu vjeroispovijesti i savjesti u Distriktu Brčko;

Izražavajući dodatnu zabrinutost zbog činjenice da trenutačni način održavanja nastave vjeronauke ima potencijal da stvori finansijsku i političku zavisnost između vlasti i određenih vjerskih zajednica što potom može da dovede do mogućeg podređenog položaja jednih u odnosu na druge što je na štetu i jednih i drugih;

Izražavajući ozbiljnu zabrinutost zbog vjerodostojnih izvješća iz drugih školskih sustava u Bosni i Hercegovini da je izbor učenika koji se tiče učešća u nastavi vjeronauke, pri upisu u srednje škole i računanje ocjena u prosječnu ocjenu učenika postalo osnov za diskriminaciju onih koji ne učestvuju u toj nastavi;

Izražavajući riješenost da spriječim uspostavu takve diskriminacije u Distriktu Brčko;

Izražavajući zahvalnost što su mi predstavnici tri najveće vjerske zajednice u Distriktu Brčko skrenuli pažnju na potrebu da se status vjeroučitelja i vjeronauke u javnim školama Distrikta Brčko preciznije definira te da bi to definiranje trebalo da dovede do poboljšanja u održavanju fakultativne nastave vjeronauke;

Izražavajući uvjerenost da su vjerske zajednice i vjeroučitelji u Distriktu Brčko posvećeni promoviranju i njegovanju multietničkog karaktera Distrikta te da su svjesni svoje odgovornosti da nauče učenike da prihvate i poštuju sve vjere i one koji ne prakticiraju ili se ne pridržavaju

vjerskih običaja u duhu tolerancije i pomirenja;

Uvažavajući činjenicu da je Bosna i Hercegovina putem Temelnog ugovora između Bosne i Hercegovine i Svete stolice i njegovog dodatnog protokola i putem Osnovnog ugovora između Srpske pravoslavne crkve i Bosne i Hercegovine, oba izdata u Službenom listu Bosne i Hercegovine pod brojevima 10/07 i 06/08 tim redom, prihvatila obveze da obezbijedi i regulira održavanje nastave vjeronauke u javnim školama;

Smatrajući da bi zbog nepostojanja sporazuma sa Islamskom zajednicom u Bosni i Hercegovini, a u svrhu ovog naloga supervizora, po analogiji također trebalo primijeniti relevantne odredbe pomenutih ugovora koje se odnose na vjeroučitelje Islama i vjeronauku o Islamu kao fakultativnom predmetu u Distriktu Brčko;

Pozivajući se na Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini objavljenom u Službenom listu Bosne i Hercegovine br. 18/03 i na Zakon o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine objavljen u Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine br. 10/08 koji ne sadrži nikakve posebne odredbe o vjeroučiteljima;

Pozivajući se također na prava i slobode navedene u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njene protokole koje je Bosna i Hercegovina ratificirala 12. srpnja 2002. godine, koji se neposredno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet u odnosu na sve druge zakone, u skladu sa člankom II, stavkom (2) Ustava Bosne i Hercegovine;

Imajući u vidu Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima odnosno o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, Deklaraciju o pravima lica koja pripadaju nacionalnoj, etničkoj, vjerskoj i jezičkoj manjini, kao i druge instrumente ljudskih prava koji su izvor inspiracije sadržan u preambuli Ustava Bosne i

Hercegovine;

Nadalje imajući u vidu Smjernice iz Toleda o učenju o vjerama i vjerovanjima u javnim školama koje je pripremilo Savjetodavno vijeće eksperata za slobodu vjeroispovjesti i vjerovanja ureda Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS) za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) (ISBN 83-60190-48-8), koje služe kao izvorna uputstva za zemlje članice OESS-a kao što je Bosna i Hercegovina u doprinosu većem razumijevanju narastajuće vjerske raznolikosti u svijetu i sve većem prisustvu religije u javnoj sferi života;

Sa ciljem da se osigura sloboda vjeroispovijesti i savijesti u Distriktu; ispoštuju gorepomenuti sporazumi na način koji je sukladan Ustavu Bosne i Hercegovine, Odlukama Arbitražnog tribunala, Statutu Distrikta Brčko i odgovarajućim državnim i zakonima Distrikta; da se regulira status vjeroučitelja sukladno gorepomenutom; da se poboljša način na koji se održava nastava vjeronauke u javnim školama tako da ona bude zaista fakultativna koliko je to moguće;

Konstatujući da je 01. rujna 1993. godine Bosna i Hercegovina ratificirala Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima djeteta, a u članku 14. stavku (1) Konvencije se navodi da će "strane ugovornice poštovati pravo djeteta na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti" i da Distrikt Brčko, kao multietnička, demokratska jedinica lokalne samouprave i kao institucija Bosne i Hercegovine, ima istu obvezu da zadrži neutralan stav i da njeguje toleranciju i poštovanje prema djeci u istoj mjeri kao i prema odraslima;

Posebno ističući da je nastava vjeronauke strogo fakultativna i da se zasniva na slobodnoj volji roditelja ili zakonskih staratelja učenika i da ne smije biti nikakve prisile, neposredne ili posredne, usmjerene ka roditeljima pri izražavanju njihove slobodne volje;

Izražavajući zabrinutost zbog činjenice da se fakultativni sati vjeronauke održavaju usred redovne nastave, a odgovarajuća alternativa nije ponuđena te bi ta činjenica mogla u velikoj mjeri imati utjecaj na izbor roditelja ili zakonskih staratelja u pogledu njihovog izbora u svezi sa fakultativnom nastavom vjeronauke;

Podsjećajući da se gorepomenutim ugovorima propisuje da su vjeroučitelji punopravni članovi nastavnog osoblja i da bi trebalo da imaju isti status, prava i obveze kao i bilo koji drugi nastavnik zaposlen u javnim školama Distrikta Brčko sukladno zakonu, te da se time zahtijevaju iste stručne i obrazovne kvalifikacije;

Konstatirajući da postoji nesrazmjera u obimu posla nekih vjeroučitelja između broja nastavnih sati propisanih zakonom i pedagoškim standardima i normama i prosječnog broja nastavnih sati koje vjeroučitelji zaista održe, te da bi zbog toga možda bila neophodna korekcija broja vjeroučitelja zaposlenih u školama Distrikta Brčko;

Nakon konsultacija sa predstavnicima vjerskih zajednica i političkim liderima u Distriktu Brčko kao i relevantnim međunarodnim organizacijama;

Stoga nalažem sljedeće:

1. Vjeroučitelji svih vjeroispovijesti sa kanonskim mandatom nadležnih vjerskih organa u Bosni i Hercegovini, imaju isti status, prava i obveze u javnim školama Distrikta Brčko kao i bilo koji drugi nastavnik u skladu sa zakonima Distrikta Brčko.
2. Broj vjeroučitelja koji će biti zaposleni u javnim školama Distrikta Brčko na neodređeno vrijeme izračunava se na osnovu broja sati vjeronauke koji će biti održani

i broja radnih sati utvrđenih zakonom i pedagoškim standardima i normama za sve nastavnike.

3. U slučaju da ne postoji dovoljan broj vjeroučitelja koji posjeduju neophodno fakultetsko obrazovanje, nastavnici koji ispunjavaju sve druge uslove mogu biti uzeti u razmatranje da budu zaposleni na neodređeno vrijeme ukoliko su najmanje tri godine uzastopce bili zaposleni u Distriktu Brčko kao vjeroučitelji. Oni moraju steći fakultetsko obrazovanje u periodu od pet (5) godina od dana kada ovaj nalog supervizora stupi na snagu, u suprotnom primjenivaće se članak 148, stavak (3) Zakona o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama u Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine.
4. Vjeroučitelji, koji u isto vrijeme obavljaju dužnost svećenika ili imama u svojim vjerskim zajednicama i koji zbog toga ne mogu raditi kao nastavnici sa punim fondom časova, biće zapošljavani samo na rad s nepunim radnim vremenom
5. Vjeroučitelji ne mogu biti direktori ili zamjenici direktora javnih škola.
6. Pedagoška institucija Distrikta Brčko će se konzultirati sa vjerskim zajednicama kako bi vodili računa o i unaprijedili pedagoško znanje, vještine i stručnost vjeroučitelja.
7. U javnim školama se ne mogu obavljati vjerski obredi, a vjerska obilježja mogu biti istaknuta samo tijekom sata i u prostorijama koje se koriste za održavanje nastave vjeronauke, osim ako zakonom nije drugačije propisano.
8. Nastava vjeronauke u javnim školama neće trajati duže od jednog sata po odjeljenju u toku jedne sedmice.
9. Ukoliko i sve dok se ne uvede sekularni predmet kao izborna alternativa fakultativnoj nastavi vjeronauke, primjenjivat će se sljedeća ograničenja:
 - a. Nijedna ocjena iz vjeronauke neće se računati u prosječnu ocjenu učenika.
 - b. Fakultativna nastava vjeronauke će isključivo biti u ponudi samo kao prvi ili poslednji sat smjene

ili nastave za razred , a direktori škola će uzeti u obzir želje nastavnika i roditelja pri određivanju kada će ti sati biti održavani.

10. Do 01. lipnja svake godine, direktori matičnih škola će pismenim putem izvjestiti roditelje ili zakonske staratelje učenika da će se nastava vjeronauke održavati tokom naredne školske godine, da je prijavljivanje za nastavu dobrovoljno kao i da neprijavljivanje za nastavu neće imati negativne posljedice po učenike. Roditelji će najkasnije do 30. lipnja odgovoriti pismenim putem i izraziti svoju volju za sljedeću školsku godinu.
11. Institucije Distrikta Brčko će preduzeti sve neophodne mjere kako bi osigurale sprovođenje ovog naloga supervizora.
12. Ovaj nalog supervizora stupa na snagu odmah bez daljnjih proceduralnih radnji.
13. Ovaj nalog supervizora objavljuje se u Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine na engleskom jeziku i službenim jezicima Bosne i Hercegovine. U slučaju nedosljednosti, verzija na engleskom jeziku je mjerodavna za sve namjene.

dr Raffi Gregorian

supervizor za Distrikt Brčko

prvi zamjenik visokog predstavnika